

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΟΥ κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΚΟΣΜΗ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΚΙ' ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΑ

I'

Κοντά στον έμπορο, στο θιομήχανο, στον εργοστασιάρχη, που ήσαν άφωσιωμένοι στους ύπολογισμούς των για την επίκράτησι του έργου των και την ανάδειξι των, άνέτελλε κι' ο άνθρωπος της πνευματικής έπιβολής.

Ο ένας έβλεπε τον άλλο σαν κουνούπι, μά τους συνέδεε ή αγάπη, που συνέδεε και τους μόν και τους δέ για τον Πειραιά.

Έπροχωρούσαν και αί δύο παρατάξεις με αντίθετες ιδεολογίες, αλλά και με την ίδια θάσι: την άπόφασιν διά την κατίσχυσιν. Αί αντίθεσεις των όρμών έδημιούργησαν ό,τι δημιουργεί ή αντίθεσις: την άρμονίαν, και άπό την άρμονίαν άνέκυψεν ή έπιβολή. Ο Πειραιεύς στην εξέλιξι του κατώρθωσε να έπιβληθή ως ή κοιτίς της οικονομικής και της πνευματικής προόδου.

Γι' αυτά θα μιλήσουμε πιο κάτω.

* * *

Δέν έλειπαν οί τύποι άπό τις συγκεντρώσεις του περιβολακίου.

Ο κύκλος της κακογλωσσιάς, που ήταν σε μία άκρη και παρηκολούθει ένδυμασίας, έμφανίσεις, κινήσεις, λόγια, έρωτας, σκάνδαλα.

Οί μουστραφείς που έμεναν άφωσιωμένοι στη φιλαρμονική ή στην όρχήστρα, που έπαιζε κάθε θράδυ με τον Λακαλαμίτα.

Οί λόγιοι που ήσαν συγκεντρωμένοι και μιλούσαν σιγά και ήρεμα, σαν να έξομολογούνται.

Αυτοί άπετέλουν την μίαν πλευράν.

Άπό την άλλην, άπό το κίόσκι της Μπύρας, άντηχούσεν ο θόρυθος της ζωής, του γλεντιού, που έσφουζε με την μπύρα, με τη σαμπάνια, με τα τραγούδια. Τα άπόμερα του Τινανείου, κοντά στα συντριβάνια, ήταν ο τόπος των τρυφερών ειδυλλίων του ποδαριού, ή ο τόπος που οί άλήτες έπαιρναν τον ύπνο τους στους πάγκους.

Αυτή την τακτική, τη στερεότυπη κατάσταση, άνέτρεπε πολύ συχνά ή έξαφνική έμφάνισις κάποιου αντιπροσώπου του κόσμου των ευτυχών ανθρώπων, που δέν τους μέλει για τίποτε και που πιστεύουν ότι αυτοί διευθύνουν το σύμπαν:

Ο Γιάννης ο σιδερόδρομος, που ήκολούθει όλες τις γραμμές του τραμ κι' έτρεχε έξατμίζοντας, σφυρώντας και σταματώντας εις όλας τάς στάσεις όπως και τό τραμ, κατέβαινε τό καλοκαίρι προς τό περιβολάκι και έκανε στάσεις δικές του μέσα εις τους μαιάνδρους των δρόμων του' και ήκολούθει τις διαδρομές του αυτές κόσμος παιδιών που έγελούσε κι' έπανηγύριζε μαζί του.

Ο Νικολός, ο συμπαθητικός αυτός άνθρωπος, ένέσκηπτε άλλοτε εις την έξέδραν της μουσικής και άλλοτε σε μία κερέκλα και άπήγγελλε τους στίχους του. Άλλοτε με τα πανταλόνια έως τα γόνατα, ξυπόλυτος και με θερνικωμένες τις γάμπες, άλλοτε κάτασπρα ντυμένος με μία κάσκα Έγγλέζου μόλις έπιστρέψαντος άπό τάς Ινδίας και με μία τσάντα γεμάτη χαρτιά και άλλοτε με άλλας έμφανίσεις, ήταν έτοιμος πάντοτε δι' άπαγγελίαν.

Ήταν τρελλός; Άμφιβάλλω πολύ γι' αυτό. Άπήγγελλε συχιστατα ύπό μορφήν δηλώσεων και με στόμφον τους εϊχους του.

Άφ' ότου τρελλάθηκα βρήκα χουζούφι
και να γνωστέψω δέν με συμφέρει }
Ή τρέλλα πάει γούρι... κ.λ.π.

Είχε βέβαια παράκρουσι δυνατή, που έξεδηλώνετο εις τον έρωτά του. Έφώναζε με την ιδιόρρυθμη φωνή του και έχει ρονομούσε:

Θά ταξιδέψω πάλι, θαλάσσης και πελάγη,
θα πάω και στην Κοπεγγάγη.

.....
Πάρτονε, Μαρία, τό Νικολό
πούχει τό πολύ μυαλό.

Άμα τον κατεδίωκε ή πρόγκα του άκροατηρίου, έπρογάριζε και αυτός τους άλλους και μέσα εις τό πανδαιμόνιον που έπροκαλούσε άπήγγελλε κι' άλλους στίχους, που τους είχε πάντοτε προχείρους κι' έπροκαλούσε γέλια και χαρα.

Ο Νικολός όταν έβλεπε όλους να ευθυμούν, τότε έθριάμβευε και έλεγε ένθουσιασμένος:

— "Ετσι μ' άρέσει' να έχη κέφι ο κόσμος.

Περιώ και τώρα άπό τό περιβολάκι.

Τά πεύκα υπάρχουν' τά κίόσκια έξαφανίσθησαν' τά συντριβάνια άτήκουν εις την ιστορίαν.

Κάθε θήμα μου μου θυμίζει κάποια σκηνή ζωής περασμένης' κάθε τόπος μου θυμίζει κάποια φυσιογνωμία ξεχωριστή που δέν υπάρχει πια, ή που σέρνεται έρειπωμένη' κάθε διαδρομή μου στα δρομάκια του, που τα έχάραξε ή καλαισθησία ένός δημάρχου, που θ' άργήση να ξαναφανή, του Ρετσίνα, μου ένθυμίζουν την έποχή που άπό τον πρώτον έως τον τελευταίον Πειραιώτην όλοι προσπαθούσαν να τοποθετήσουν ή να προσφέρουν άπό μία πέτρα για την προαγωγή του Πειραιώς.

— Καυμένη παληή Πειραιά!...

"Αν ήμουν ποιητής τί θα συνέθετα για την παληά έποχή της δόξας σου!...

Κι' αν δέν ήλιπιζα πως θα ξαναγίνης, πως θα θρηνούσα για τη σημερινή σου μεταβολή!...

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ

Πρόκειται για κάτι που ένώ ήταν χθές, όχι μόνον δέν υπάρχει σήμερα, όχι μόνον έχει μεταβληθί ριζικώς, αλλά δέν έχει άφήσει κανένα ίχνος άπό την ύπαρξιν του την χθεσινήν,

που την θυμόμαστε όλοι.

Τά μακρά τείχη διατηρούν άκόμη τά ίχνη των καθαρώτατα' τά θεμέλια των τουλάχιστον και κάπου-κάπου οί πύργοι των έχουν άπομείνει αν και έχουν περάσει είκοσι πέντε τουλάχιστον αιώνες άπό την έποχή της άκμης των. Άπό αυτά που ύπήρχον πρό σαράντα ή πρό πενήντα χρόνων και άκόμη λιγώτερο, δέν κατωρθώθη να σωθί ούτε τό παραμικρότερο σημάδι.

Μήπως έπέρασε καμμιά νεροποντή, καμμιά φωτιά, καμμιά άπό τις άνατροπές που έξαφανίζουν τά πάντα; "Αν είχε συμβή κάτι τέτοιο θα τό είχαμε και ήμεις εις την μνήμη μας, εάν άνήκωμεν εις την τάξιν των ευσεβών που σώζονται άπό τους κατακλυσμούς όπως ο Λώτ και ο Νώε, ή, αν μάς έπαιρνε τό σχέδιο του όλέθρου μαζί με τους άλλους άμαρτωλούς, δέν θα εύρισκόμεθα εις την ανάγκην να κάμωμεν την παρατήρησιν που κάνουμε τώρα.

Για να γίνη σήμερα ο συγχρονισμός στο κάθε τί εινε άνάγκη να μη μείνη κανένα σημάδι άπό ό,τι ύπήρχε πριν πνεύση τό πνεύμα της μεταβολής. "Εμειναν τά όνόματα σε πολλά μέρη του Πειραιώς, αλλά μόνον τά όνόματα. Τίποτε άλλο.

ΑΓΓΕΛΟΣ Α. ΚΟΣΜΗΣ

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ή συνέχεια.